

@ll write!

Τριμηνιαίο διαδικτυακό περιοδικό για τις γλώσσες

- **Γλώσσα και τεχνολογία**
Η εκμάθηση ξένων γλωσσών στο Διαδίκτυο
- **Γλωσσολογία**
Τουρκικά: Θα γράψω vs yazacağım.
Αντίστοιχα, αλλά μέχρι πού;
- **Ιστορία των γλωσσών**
Η διαμόρφωση της ρωσικής γλώσσας
μέσα στο χρόνο
- **Εμπειρίες**
“Η καρδιά του μεταφραστή”. Πώς οι ξένες
γλώσσες μπορούν να σώσουν ζωές

www.perugiapubl.gr

Τριμηνιαίο διαδικτυακό περιοδικό για τις γλώσσες

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Perugia Publishers
Solonos 116 & Londou 8
10681 - Athens
Tel. +30 210 3300073
e-mail: info@perugiapubl.gr

Έτος: 2017

Αριθμός: 0

Επιστημονικός Υπεύθυνος:
Ορέστης Δούσης

Συντονιστής:

Μιχάλης Μαντούβαλος

Γραφιστικός σχεδιασμός:
Perugia Publishers

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ορέστης Δούσης 3

Γλώσσα και τεχνολογία

Gennaro Falcone
Η εκμάθηση ξένων γλωσσών στο Διαδίκτυο 4

Γλωσσολογία

Χασάν Καϊλή
Τουρκικά: *Θα γράψω vs yazacađım*. Αντίστοιχα, αλλά μέχρι πού; 6

Ιστορία των γλωσσών

Ναταλία Μπάσενκο-Κόρμαλη
Η διαμόρφωση της ρωσικής γλώσσας μέσα στο χρόνο 8

Βασίλης Φράγκος
Η αριστοτελική σκέψη στη σουηδική κουλτούρα 10

Διδασκαλία και εκμάθηση

Ξανθίππη Μαγγίνα
Η σημασία της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στο
ελληνικό σχολείο και στα σχολεία του εξωτερικού 12

Μαρούσα Παυλή
Διδασκαλία Αγγλικών σε ενήλικες: λόγοι εκμάθησης, χαρακτηριστικά
ενηλίκων και οι ρόλοι καθηγητή και σπουδαστή 14

Darío Estrada
Η ξένη γλώσσα ως σχέση 16

Εμπειρίες

Olgica Andrić
"Η καρδιά του μεταφραστή". Πώς οι ξένες γλώσσες μπορούν να σώσουν ζωές 17

Αγαπητοί φίλοι,
 με χαρά σάς καλωσορίζω με αυτό το εισαγωγικό άρθρο στη νέα δραστηριότητα του εκδοτικού μας οίκου. Οι εκδόσεις PERUGIA ξεκίνησαν αποκλειστικά με ιταλικά βιβλία -εξού και ο ιταλικός τίτλος-, ωστόσο, τα τελευταία επτά χρόνια εκδίδουν εκπαιδευτικά βιβλία και για άλλες γλώσσες. Αυτή τη στιγμή είμαστε στις εννέα γλώσσες και συνεχίζουμε...

Το *@ll write!* έχει σαν προοπτική να φέρει τους ενδιαφερόμενους σε επαφή με όσο περισσότερες γλώσσες γίνεται, καθώς και με τις ιδιαιτερότητες, τον πολιτισμό που φέρουν, τους ανθρώπους που τις μιλούν. Τα άρθρα δεν θα αφορούν πάντα τις ίδιες γλώσσες από τεύχος σε τεύχος, αλλά θα διαφοροποιούνται καθώς και η θεματολογία τους.

Την παρούσα, πρώτη, έκδοση την ονομάσαμε τεύχος "0" για να δείξουμε ότι είναι μια δραστηριότητα που ξεκίνησε σχεδόν από το μηδέν. Αρχικό υλικό ήταν η διάθεσή μας να φτιάξουμε μια μορφή πληροφόρησης για τις γλώσσες η οποία να είναι προσβάσιμη σε όλους, να είναι πλούσια, να ανανεώνεται συχνά. Στην υλοποίηση αυτού βοήθησαν συγγραφείς, φίλοι καθηγητές και η ομάδα των εκδόσεων PERUGIA, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά για την άμεση ανταπόκρισή τους και για τον ενθουσιασμό τους.

Το περιοδικό αυτό θα μεγαλώνει με τον καιρό, όπως μεγαλώνει τα τελευταία χρόνια και η επιθυμία των ανθρώπων να γνωρίσουν άλλες γλώσσες και πολιτισμούς. Ζούμε σε μία εποχή πραγματικά συναρπαστική! Υπάρχει αφθονία πληροφόρησης, δυνατοτήτων, ποικιλίας. Το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να ενεργοποιήσουμε όλα αυτά τα στοιχεία και να γίνουμε περισσότερο δημιουργικοί, συνεργάσιμοι, ανοιχτοί.

Με αυτό τον τρόπο θα έρθουμε κοντά στους ανθρώπους και στη γνώση, θα έρθουμε πιο κοντά στη συνεννόηση. Η όποια απόσταση πιστεύουμε ότι μας χωρίζει μετριέται σε λέξεις. Απλώς πρέπει να τις μάθουμε. Και, όταν τις μάθουμε και έρθουμε κοντά, θα μπορέσουμε να τις ξεχάσουμε και να μιλήσουμε στην πρώτη κοινή μας γλώσσα, τη γλώσσα τού ανθρώπου. Τα βασικά θέματα μπορούμε να τα λύσουμε σε αυτή τη γλώσσα. Για τα υπόλοιπα -τις λεπτομέρειες που όμως κάνουν τη διαφορά- θα μιλήσουμε ο ένας τη γλώσσα του άλλου.

«πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω»
 («Γνώρισε πολιτείες πολλές, έμαθε πολλῶν ἀνθρώπων τις βουλές»)

Οδύσσεια, ραψωδία α', στ. 4

Ορέστης Δούσης, εκδότης

Gennaro Falcone - Καθηγητής Ιταλικής γλώσσας και Πολιτισμού

Η εκμάθηση ξένων γλωσσών στο Διαδίκτυο

Το «Sit» είναι ένα διαδικτυακό διδασκαλείο που επικεντρώνεται σε ένα μοναδικό περιβάλλον, με αυθεντικό υλικό προσαρμοσμένο για διδακτική χρήση, βάσει των επιπέδων του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς των Γλωσσών. Μια πλατφόρμα που επιτρέπει στους σπουδαστές να αφομοιώσουν και να μάθουν τη μέθοδο αυτοδιδασκαλίας της γλώσσας με τρόπο που βασίζεται στην καθοδήγηση και στον έλεγχο, με την παρακολούθηση ενός on line διδασκάλου ή διάμεσου της υποστήριξης του προσωπικού του καθηγητή, που χάρη στις λειτουργίες των εργαλείων που διατίθενται, μπορεί να ενσωματώσει τα μαθήματα που πραγματοποιούνται στην τάξη σε ένα έτοιμο υλικό που θα έχει ανεβάσει ο ίδιος στο προσωπικό του λογαριασμό. Είναι ποικίλοι οι λόγοι που καθιστούν θετική τη χρήση του Sit για τη γλωσσική εκμάθηση και τη διάδοση της ιταλικής γλώσσας:

Κοινή χρήση: Οι χρήστες μπορούν να διαθέτουν διαφορετικούς χώρους όπου βρίσκεται το διδακτικό προεπιλεγμένο υλικό. Υλικό το οποίο ο καθένας μπορεί να διαλέξει από το προσωπικό του ημερολόγιο, από το ημερολόγιο που αντιστοιχεί σε ένα φίλο, είτε στην κοινή περιοχή «Comuniciamo», δίνοντας στον ίδιο και στους άλλους διαφορετική τυπολογία αλληλεπίδρασης. Οι καθηγητές και τα σχολεία θα μπορούν να ανεβάσουν δικό τους διδακτικό υλικό το οποίο επίσης θα μπορέσουν να το διαθέσουν για την κοινότητα Sit, συμβάλλοντας στη διευκόλυνση, στην εκμάθηση και στην ανταλλαγή υλικού. Επιπλέον, στην πλατφόρμα Sit, η κοινή χρήση του υλικού, από καθηγητές και σχολεία, θα δώσει τη δυνατότητα ανάθεσης εργασιών και ασκήσεων για τους σπουδαστές από το έτοιμο υλικό.

Προέλευση του υλικού: τα διάφορα πεδία που βρίσκονται στην πλατφόρμα Sit, προσφέρουν στο χρήστη διαφορετικού τύπου διδακτικό υλικό (video, ήχο, εικόνες, μουσική, παιχνίδια, μαθήματα) που

έχουν τη δυνατότητα να ικανοποιήσουν διαφορετικές στρατηγικές μάθησης και διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας. Η παρουσία αυθεντικού υλικού στην πλατφόρμα (τραγούδια, ταινίες μικρού μήκους, σκηνές ταινιών, ραδιόφωνο) ή το προσαρμοσμένο για διδακτικούς σκοπούς υλικό (videogames, παιχνίδια, σημειώσεις γραμματικής, διαδραστικές δραστηριότητες και μαθήματα, pdf με πολιτιστικά στοιχεία) είναι διαχωρισμένο σύμφωνα με τα επίπεδα του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς των Γλωσσών.

Διδασκαλία, στρατηγικές ελέγχου και παρακολούθησης: η παρουσία ενός on-line διδασκάλου επιτρέπει στους σπουδαστές να λάβουν γλωσσική και πολιτιστική στήριξη κατά τη διάρκεια της μαθησιακής τους πορείας και στους καθηγητές μια τεχνική και διδακτική υποστήριξη αναφορικά με τη χρήση των εργαλείων, λειτουργιών και του υλικού Sit, ακόμη και για υλικό που ο ίδιος έχει ανεβάσει. Σε μια διαδρομή που συσχετίζεται με την αυτοδιδασκαλία, ο σπουδαστής έχει στη διάθεσή του διαφορετικές στρατηγικές ελέγχου που τον οδηγούν στη γλωσσική ανάλυση. Οι θεματολογίες παρουσιάζονται με τρόπο που μπορούν να συνοδεύουν τον σπουδαστή στην ανακάλυψη της γλώσσας χάρη σε διάφορα τεχνάσματα:

- τα pdf προσφέρουν καθοδηγούμενες διαδικασίες και περιοχές αφιερωμένες στον έλεγχο των λύσεων
- οι σημειώσεις με τη χρήση εικόνων, παραδειγμάτων, αλλά - κυρίως - με τη χρήση χρωμάτων που βοηθούν στην ανάλυση και στην επίλυση των ασκήσεων, αποφεύγοντας μακροσκελείς εξηγήσεις, πλούσιες επίσης σε μεταγλωσσικές πληροφορίες
- οι διαδραστικές διαλέξεις και τα μαθήματα βίντεο, παρουσιάζονται με διασκεδαστικό τρόπο, προσφέροντας τη δυνατότητα να αποκτηθούν καθοδηγούμενες προσλαμβάνουσες που είναι ικανές να συνοδεύουν την ανάλυση και την ανακάλυψη ενός κανόνα στη σύνθεση ενός θέματος.

Επιπλέον, πολλά είναι τα εργαλεία που επιτρέπουν την ξεχωριστή παρακολούθηση της πορείας μάθησης:

- Για κάθε δραστηριότητα, ο σπουδαστής θα λάβει ένα τελικό αποτέλεσμα, το οποίο προστίθεται στα

ήδη υπάρχοντα, στην προσωπική καρτέλα τού σπουδαστή, δίνοντας μια συγκεκριμένη βαθμολογία σχετική με συγκεκριμένη γλωσσική δεξιότητα.

- Μέσα από πίνακες και βαθμολογία «top ten», που διατίθενται για κάθε παιχνίδι (Coniugaverbi e Parole all'attacco), ο σπουδαστής, μπορεί να ελέγξει τη βαθμολογία του και να συγκριθεί με του υπόλοιπους σπουδαστές.

Η παρακολούθηση μιας διαδικασίας μικτής μάθησης, κατά την οποία η πλατφόρμα Sit υιοθετείται από ένα σχολείο ή από κάποιον καθηγητή για να ενσωματωθούν τα μαθήματά της στην τάξη -με συμπληρωματικό on line υλικό- μπορεί να πραγματοποιηθεί χάρη στο Μητρώο Δραστηριοτήτων και στην Καρτέλα Σπουδαστή, από τα οποία θα υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου των ασκήσεων και των δραστηριοτήτων για τον κάθε σπουδαστή ξεχωριστά, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα επεμβάσεων με νέες δραστηριότητες που θα έχουν ως σκοπό την κάλυψη ενδεχόμενων κενών σε γλωσσικοπολιτιστικά θέματα.

Το «Sì italiano» βρίσκεται on line (www.litalianoperte.com) από το καλοκαίρι του 2015 και αναπτύσσεται χάρη σε επαγγελματίες της πληροφορικής και της διδασκαλίας της ιταλικής γλώσσας σε ξένους. Προσφέρει υπηρεσίες προς σπουδαστές, καθηγητές και σχολεία, που είναι πάντα ενημερωμένα ως προς τις τελευταίες τάσεις της νέας τεχνολογίας, οι οποίες συμβάλλουν στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας. Είναι μια ιδέα των Gennaro Falcone και Vincenzo Casu: ο πρώτος, καθηγητής με πάνω από 10 χρόνια εμπειρίας στη διδασκαλία της ιταλικής γλώσσας σε ξένους και συγγραφέας διδακτικού υλικού, ο δεύτερος, προγραμματιστής πληροφορικής με μεγάλη εμπειρία στη δημιουργία και ανάπτυξη διδακτικών πυλών.

Βιβλιογραφία και ιστότοποι:

- C. Montedoro *La personalizzazione dei percorsi di apprendimento e insegnamento. Modelli, metodi e strategie didattiche*, Milano, Franco Angeli 2001.
- C. Montilli, *Apprendere in rete: e-learning e apprendimento personalizzato*, L'italiano per te, 2015 <https://www.litalianoperte.com/scheda-materiale/?id=85>
- D. Amenduni, *Apprendere con i social media. Dalle piattaforme web 2.0 per l'istruzione alla peer education: opportunità e sfide dell'educazione con internet*. <https://www.slideshare.net/doonie/13116-social-learning-bari>
- F. Caburlotto, F. Anzalone. *E-learning. Comunicare e formarsi in rete*, Milano, Lupetti 2003
- J.Seaman, Ph.D., H. Tinti-Kane, *Social Media for Teaching and Learning*, Pearson Learning Solutions and Babson Survey Research Group 2013 <http://www.pearsonlearningsolutions.com/assets/downloads/reports/social-media-for-teaching-and-learning-2013-report.pdf#view=FitH,0>
- M. Ranieri, S. Manca, *I social network nell'educazione. Basi teoriche, modelli applicativi e linee guida*, Erickson 2013.
- M. Pireddu, *Social learning. Le forme comunicative dell'apprendimento*, Editore Guerini Scientifica 2014.
- Maglioni, M, Biscaro, F., *La classe capovolta. Innovare la didattica con la flipped classroom*, Trento, Le Guide, Erickson 2014
- P. Lévy, *Cybercultura. Gli usi sociali delle nuove tecnologie*, Milano, Feltrinelli, 2001
- S. Besana, R. Sica, G. Siemens, *Social Learning: l'organizzazione che impara ad apprendere* <https://sociallearning.it/2012/08/27/social-learning-lorganizzazione-che-impara-ad/>

Χασάν Καϊλή - Καθηγητής Τούρκικων/
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου της Άγκυρας

Θα γράψω vs yazacağım. Αντίστοιχα, αλλά μέχρι πού;

Μία συνήθης πρακτική τόσο κατά την εκμάθηση όσο και κατά τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας είναι η αντιστοίχιση των σημασιών που εκφράζουν συγκεκριμένοι γραμματικοί τύποι της μητρικής και της γλώσσας στόχου. Σίγουρα, αυτό διευκολύνει τον διδασκόμενο¹ να κατατάξει και να χρησιμοποιήσει τον τύπο και τον διδάσκοντα να εξοικονομήσει χρόνο κατά τη διδασκαλία. Είναι, όμως, σε κάθε περίπτωση μια ασφαλής στρατηγική;

Στα στενά περιθώρια αυτού του σύντομου άρθρου θα προσπαθήσω να παρουσιάσω μέσω της αντιπαροβολής δύο ρηματικών τύπων της Ελληνικής και της Τουρκικής ότι αυτή η αντιστοίχιση, όσο κι αν διευκολύνει (διδασκόμενους και διδάσκοντες), δεν ισχύει για όλες τις σημασίες που εκφράζει ο εκάστοτε τύπος και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να αποβεί παραπλανητική.

Συγκεκριμένα, θα εξεταστούν οι σημασίες που εκφράζουν ο απλός μέλλοντας (συνοπτικός μέλλοντας) *θα γράψω* της Ελληνικής και ο ρηματικός τύπος σε *-(y)AcAk yazacağım* της Τουρκικής (*gelecek zaman*), οι οποίοι σε πολλές γραμματικές περιγραφές αναφέρονται ως αντίστοιχοι.

Ο ρηματικός τύπος της Ελληνικής ο οποίος στις παραδοσιακές γραμματικές αναφέρεται ως απλός ή συνοπτικός μέλλοντας χρησιμοποιείται κυρίως (Holton, Mackridge & Φιλιππάκη-Warburton 1997):

α. για να περιγράψει μια ενέργεια ή κατάσταση η οποία θα λάβει χώρα και θα ολοκληρωθεί σε κάποια μελλοντική χρονική στιγμή (1).

(1) Θα γράψω αύριο την αναφορά που μου ζήτησες.

β. για να δηλώσει τροπικές σημασίες όπως πιθανότητα (2), υποχρέωση (3) ή και απαγόρευση (4)².

(2) Μην ανησυχείς, θα σου επιστρέψει τα χρήματα.

(3) Θα γράψεις άμεσα την εργασία που σου ανέθεσα.

(4) Δε θα ξαναμπείς στο δωμάτιό μου!

γ. για να δώσει οδηγίες με ευγενικό τρόπο (5).

(5) Θα περπατήσετε ευθεία και στα 100 μέτρα θα δείτε την τράπεζα.

δ. στον ερωτηματικό τύπο για να εκφράσει παρακλήσεις (6) ή προτάσεις (7).

(6) Θα μου δώσεις λίγο το μολύβι σου;

(7) Θα έρθεις μαζί μας στο σινεμά;

Από την άλλη, ο ρηματικός τύπος της Τουρκικής ο οποίος αναφέρεται ως *gelecek zaman* χρησιμοποιείται, όπως ο απλός μέλλοντας της Ελληνικής, για να περιγράψει μια ενέργεια ή κατάσταση η οποία θα λάβει χώρα και θα ολοκληρωθεί σε κάποια μελλοντική χρονική στιγμή, αλλά με μια σημαντική διαφορά. Με τη χρήση κατάλληλων επιρρηματικών στοιχείων ή με κατάλληλα συμφραζόμενα, αυτός ο τύπος χρησιμοποιείται και για να εκφράσει σημασίες που στην Ελληνική εκφράζονται με τον μη συνοπτικό (διάρκειας) μέλλοντα *θα γράψω* (8α-β).

(8α) Yarın bir kompozisyon yazacağım. (Αύριο θα γράψω μια έκθεση.)

(8β) Bundan sonra her gün bir kompozisyon yazacağım. (Στο εξής θα γράφω μία έκθεση τη μέρα.)

Αυτό οδηγεί αρκετούς σπουδαστές της Ελληνικής με μητρική την Τουρκική να χρησιμοποιούν και στις δύο περιπτώσεις τον τύπο *θα γράψω* (Καϊλή, υπό επεξεργασία).

¹ Η επιλογή του αρσενικού γένος γίνεται αποκλειστικά για λόγους οικονομίας.

² Οι σημασίες που εκφράζονται στα παραδείγματα (4) και (7) δεν αναφέρονται στο Holton κ.ά., αλλά προστέθηκαν από τον γράφοντα.

Ο gelecek zaman διαθέτει και τροπικές σημασίες, όπως αυτές της υποχρέωσης (10) ή της απαγόρευσης (11), αλλά όχι αυτή της πιθανότητας, η οποία στην Τουρκική εκφράζεται με τον τύπο σε -//Ar (geniş zaman) (12).

(10) Bu mektubu hemen yazacaksın. (θα γράψεις αμέσως αυτό το γράμμα.)

(11) Bir daha oraya gitmeyeceksin! (Δε θα ξαναπάς εκεί!)

(12) Merak etme, borcunu öder. (Μην ανησυχείς, θα το πληρώσει το χρέος του.)

Χρησιμοποιείται επίσης, όπως στην Ελληνική, για να δώσει οδηγίες (13).

(13) Yüz metre düz yürüyeceksiniz. (Θα περπατήσετε 100 μέτρα ευθεία.)

Ωστόσο, για τη δήλωση παρακλήσεων (14) ή προτάσεων (15) στην Τουρκική χρησιμοποιείται ο ρηματικός τύπος σε -//Ar (geniş zaman) (Καϊλή 2008).

(14) Bana kalemini verir misin? (Θα μου δώσεις το μολύβι σου;)

(15) Bizimle sinemaya gelir misin? (Θα έρθεις μαζί μας στο σινεμά;)

Η αντιστοίχιση, όμως, των σημασιών του gelecek zaman με αυτούς του ελληνικού απλού μέλλοντα οδηγεί πολλούς σπουδαστές της Τουρκικής με μητρική την Ελληνική να επιλέγουν τον gelecek zaman ακόμη και στις περιπτώσεις όπου εκφράζεται μια παράκληση ή πρόταση. Και καθώς είναι τύπος που διδάσκεται από το αρχικό επίπεδο αυτό να παγιώνεται ως λάθος και να μην μπορεί να ξεπεραστεί ακόμη και στα υψηλά επίπεδα (Kaili, Çeltek & Papadopoulou 2016).

Παραδείγματα σε αυτή την κατεύθυνση μπορούν να δοθούν πολλά. Η πρακτική αντιστοίχισης γραμματικών τύπων δύο γλωσσών μπορεί να (και σίγουρα) διευκολύνει τη διαδικασία εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, αλλά καλό είναι, εκτός από τα σημεία σύγκλισης, να αναφέρονται από τους διδάσκοντες (και να είναι στην επίγνωση των διδασκομένων) και τα ση-

μεία απόκλισης, ούτως ώστε να αποφεύγονται λάθη κατά τη χρήση των όποιων γραμματικών τύπων.

Βιβλιογραφία:

Holton, D., P. Mackridge & Φιλιππάκη-Warburton, E. 1997. *Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας* (μτφ. Β. Σπυρόπουλος). Αθήνα: Πατάκης.

Καϊλή, Χ. (υπό επεξεργασία). "Τώρα τι (άπ)οψη να εκφέρω;" Ο γρίφος της ρηματικής όψης για τους τουρκόφωνους σπουδαστές της ΝΕ.

Kaili, H., A. Çeltek & D. Papadopoulou. 2016. The acquisition of TAM markers in L2 Turkish: evidence from Greek learners. Στο A. Gürel (επιμ.), *Second Language Acquisition of Turkish* σελ. 75-106. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

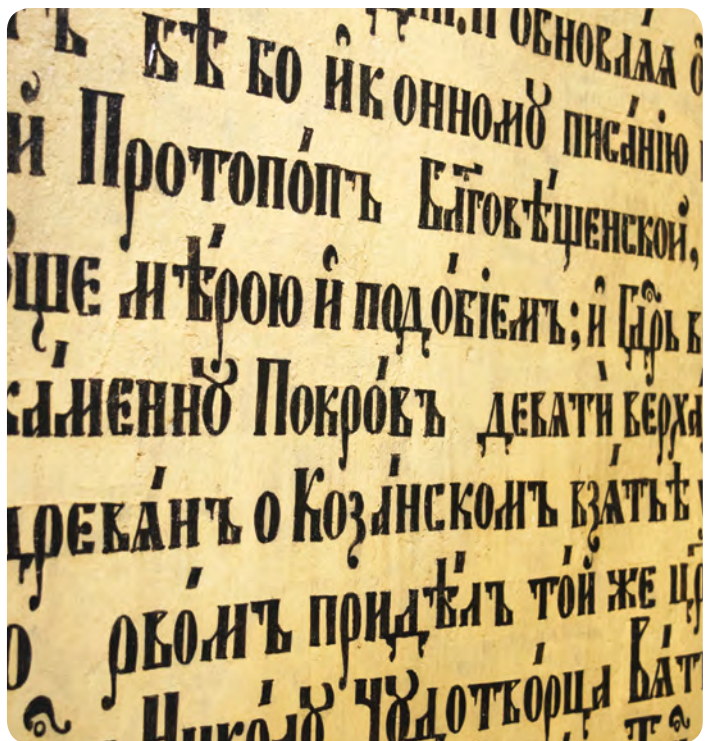
Καϊλή, Χ. 2008. Πόσο διαρκεί ο χρόνος διαρκείας της Τουρκικής; Μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού του Geniş Zaman. Στο Jack Burston, Eftychios Gavriel, Monique Monville-Burston & Pavlos Pavlou (επιμ.), *Languages for Intercultural Dialogue*, σελ. 75-85. Nicosia: Representation of the European Union in Cyprus.

Ναταλία Μπασένκο- Κόρμαλη - Καθηγήτρια
Ρωσικής και Ελληνικής Φιλολογίας/
Διδάκτωρ Πανεπιστήμιο Μαριούπολης

Η διαμόρφωση της ρωσικής γλώσσας μέσα στο χρόνο

Η ρωσική είναι η γλώσσα του ρωσικού έθνους, επίσημη γλώσσα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, χρησιμοποιείται επίσης ως δεύτερη γλώσσα στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, καθώς είναι διαδεδομένη και στις χώρες του πρώην «ανατολικού μπλοκ». Η ρωσική ανήκει στις πιο διαδεδομένες γλώσσες του κόσμου. Η Πρόεδρος του Πανεπιστημίου της Αγίας Πετρούπολης και Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Καθηγητών της ρωσικής γλώσσας και λογοτεχνίας Λιουντμίλα Βερμπίτσκαγια υποστηρίζει ότι η ρωσική γλώσσα ομιλείται, είτε ως μητρική, είτε ως ξένη, από 500 εκατομμύρια ανθρώπους. Διδάσκεται σε περίπου 100 χώρες και σε αυτήν εκπέμπουν 300 ραδιοφωνικοί σταθμοί σε ολόκληρο τον κόσμο.

Οι ρίζες της χάνονται στο απότατο παρελθόν. Το πότε αποσπάστηκε η πρωτοσλαβική από την ομάδα των

συγγενικών διαλέκτων της ινδοευρωπαϊκής αποτελεί επιστημονικό ζήτημα για το οποίο εκφράζονται αντικρουόμενες απόψεις. Στις αρχές της 1^{ης} χιλιετίας μ.Χ. οι προσλαβικές φυλές καταλαμβάνουν μια τεράστια έκταση στην ανατολική και κεντρική Ευρώπη, στο μεγαλύτερο μέρος της Βαλκανικής Χερσονήσου και η προσλαβική εθνογλωσσική ενότητα διασπάται, σχηματίζοντας τρεις εθνικές συγγενικές ομάδες: νοτιοσλαβική, δυτικοσλαβική και ανατολικοσλαβική. Οι ανατολικοί σλάβοι, πρόγονοι των Ρώσων, Ουκρανών και Λευκορώσων, είχαν κοινή γλώσσα την ανατολικοσλαβική ή παλαιορωσική. Στην ιστορία της διακρίνονται δύο περίοδοι: η «προγραφική» έως τον 10^ο-11^ο αιώνα και η «γραφική», από τον 11^ο αιώνα. Η απόκτηση της γραφής συνδέεται στενά με τον εκχριστιανισμό των Ρώσων στο τέλος του 10^{ου} αι. μ.Χ. και τη δράση των Ελλήνων θεολόγων και ιεραποστόλων Κύριλλου και Μεθόδιου, δημιουργών της κυριλλικής γραφής και του πρώτου ρωσικού αλφαβήτου.

Από τότε, αρχίζει να ανθίζει η γραμματολογία των ανατολικών Σλάβων και παρουσιάζονται τα πρώτα μνημεία γραπτού λόγου, με σπουδαιότερα έργα το «Χρονικό» του Νέστορος, τον «Λόγο περί νόμου και θείας χάριτος» και τη «Δίηψη περί της εκστρατείας του Ίγορ». Την ίδια περίοδο η παλαιορωσική γλώσσα δέχεται τη σημαντική επιρροή της Παλαιάς Εκκλησιαστικής Σλαβονικής, της πρώτης λογοτεχνικής σλαβικής γλώσσας, η οποία βασίστηκε στην παλαιά σλαβική διάλεκτο της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, μέσω των μεταφράσεων της Αγίας Γραφής και άλλων αρχαίων ελληνικών εκκλησιαστικών κειμένων.

Την περίοδο του 13^{ου}-14^{ου} αιώνα, λόγω της διάλυσης του Παλαιού Ρωσικού κράτους σε φεουδαρχικές ηγεμονίες και της εισβολής των Μογγόλων-Τατάρων, υφίσταται η διαίρεση της παλαιορωσικής γλώσσας και δημιουργούνται τρία κέντρα εθνογλωσσικών ενοτήτων: το βόρειο-ανατολικό των Μεγαλορώσων, το δυτικό των Λευκορώσων και το νότιο των Μαλορώσων (Ουκρανών).

Την περίοδο του 14^{ου} έως 17^{ου} αι., όταν η Μόσχα συγκεντρώνει τα πνευματικά και τα υλικά συμφέροντα της Ρωσίας, και κατευθύνει τον βίο με πνεύμα σαφούς εθνικής συνείδησης, η εξέλιξη της ρωσικής

γλώσσας γίνεται ραγδαία, αρχίζουν να διαμορφώνονται το φωνολογικό και το γραμματικό σύστημα της Ρωσικής, η μοσχοβίτικη προφορά γίνεται υποδειγματική και αποτελεί τη βάση της ρωσικής εθνικής λογοτεχνικής γλώσσας, επικρατεί όμως πολυπλοκότητα στη χρήση και τη γραπτή αποτύπωσή της, αφού δεν υπήρχαν ακόμη σταθεροί κανόνες.

Ο 17^{ος} αιώνας γίνεται σταθμός στην εξέλιξη της ρωσικής γλώσσας, διότι τότε δημιουργούνται οι βάσεις του ρωσικού έθνους. Στις αρχές του 18^{ου} αναπτύσσονται η κοσμική γραφή, η επιστημονική, τεχνική, πολεμική, ναυτική, διοικητική και ιατρική ορολογία και εισχωρεί πλήθος λέξεων από τις δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες. Δημιουργούνται δε ενιαίοι εθνικοί γλωσσικοί κανόνες. Μεγάλος ρόλος σε αυτό αποδίδεται στους δύο πυλώνες της ρωσικής γραμματολογίας, τον Μ.Β. Λομονόσωφ και τον Α.Σ. Πούσκιν, τα ονόματα των οποίων φέρουν σήμερα τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της Ρωσίας. Στη «Ρωσική γραμματική» του Λομονόσωφ η γλώσσα για πρώτη φορά παρουσιάζεται επιστημονικά ως ένα σύστημα, στο οποίο παρουσιάστηκε το σύνολο των γραμματικών κανόνων και τονίστηκε η σημασία της γλώσσας στην κοινωνία. Ο Λομονόσωφ υποστήριζε ότι «*μια κοινωνία χωρίς εθνική γλώσσα θα ήταν όπως η μη συναρμολογημένη μηχανή, όλα τα μέρη της οποίας είναι διάσπαρτα και*

δεν λειτουργούν, άρα και η ύπαρξή τους είναι μάταιη».

Στον Πούσκιν ανήκει ο άθλος της τελικής αναδιάρθρωσης της ρωσικής γλώσσας. Η δημιουργική λογοτεχνική ιδιοφυΐα του Αλέξανδρου Πούσκιν τον βοήθησε να συνθέσει ένα ενιαίο σύστημα, αποτελούμενο από διαφορετικά στοιχεία του λόγου. Με τον Πούσκιν αρχίζει η σύγχρονη λογοτεχνική ρωσική γλώσσα, δημιουργούνται διάφορες γλωσσικές τεχνοτροπίες (λογοτεχνική, επιστημονική, δημοσιογραφική), συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθορίζονται ενιαίοι φωνητικοί, γραμματικοί και λεξικοί κανόνες, υποχρεωτικοί για όλους όσοι χρησιμοποιούν τη λογοτεχνική γλώσσα και ταυτόχρονα αναπτύσσεται και εμπλουτίζεται το λεξιλόγιο.

Η ρωσική γλώσσα που μαθαίνουμε σήμερα είναι αυτή του Πούσκιν και όλων των επόμενων Ρώσων συγγραφέων και ποιητών, όσο και όλων των σύγχρονων Ρώσων οι οποίοι τη μητρική τους γλώσσα αποκαλούν ρωσική λογοτεχνική. Πρόκειται για μια υπέροχη, πλούτη γλώσσα με μεγάλη εκφραστική δύναμη που μπορεί να αποτυπώσει λεπτά νοήματα. Πολλοί την ονομάζουν γλώσσα των λεπτών αποχρώσεων και εννοιών.

Είναι γλώσσα με πλούσια ιστορία που σίγουρα αξίζει να τη μάθει κανείς...

DA!

Πλήρης μέθοδος Ρωσικών (A1-A2)

(Coursebook + Ασκήσεις + Λύσεις + 2 cd)

Πρωτοποριακό και το μοναδικό βιβλίο εκμάθησης της ρωσικής γλώσσας για ελληνόφωνους!

- 12 ενότητες
- Πίνακες γραμματικής με επεξηγήσεις στην ελληνική
- Ασκήσεις γραμματικής
- Ασκήσεις λεξιλογίου
- Ασκήσεις ακουστικές, γραπτές, προφορικές
- Λύσεις των ασκήσεων

Ακουστικό
υλικό στο
www.perugiapubl.gr

Βασίλης Φράγκος - Φιλολόγος, καθηγητής σουηδικής γλώσσας, επιμελητής του βιβλίου “Σουηδική γραμματική στα ελληνικά”, εκδόσεις PERUGIA

Η αριστοτελική σκέψη στη σουηδική κουλτούρα

Η Ελλάδα και η Σουηδία είναι δύο χώρες φαινομενικά εκ διαμέτρου αντίθετες, των οποίων οι λαοί έχουν μεταξύ τους διαφορετική ιδιοσυγκρασία. Ο μύθος ότι στη Σουηδία οι άνθρωποι είναι ήσυχoi, λιγομίλητοι, εσωστρεφείς και απρόσιτοι κυριαρχεί εδώ στον Νότο, όπου κανείς εξωτερικεύει ό,τι νιώθει με έναν πιο «ηχηρό» τρόπο. Η αλήθεια είναι ότι οι Σουηδοί είναι άνθρωποι πράοι, οργανωτικοί και αρκετά πειθαρχημένοι. Είναι όμως και ευγενικοί αλλά και πολύ φιλικοί. Το γεγονός ότι δεν εκφράζουν τα συναισθήματά τους με τον τρόπο που το κάνουν οι μεσογειακοί λαοί δεν σημαίνει απαραίτητα ότι δεν έχουν συναισθήματα ή ότι είναι ψυχροί και αδιάφοροι. Στην πραγματικότητα, έχει παγιωθεί στη συνείδησή μας μια στερεότυπη αντίληψη ότι οι Σκανδιναβοί είναι «κρύοι», επειδή ακριβώς δεν έχουν αυτές τις συναισθηματικές εξάρσεις στην συμπεριφορά τις οποίες έχουμε εμείς. Ωστόσο, οι Σουηδοί έχουν πολύ περισσότερο κοινά με την αρχαία ελληνική σκέψη από όσα θα πιστεύαμε. Με την στάση ζωής που ακολουθούν προσεγγίζουν στην ουσία την αρχαία ελληνική αρετή του «μέτρου» και εφαρμόζουν έμπρακτα την αριστοτελική θεωρία περί «μεσότητας» ίσως περισσότερο από ό,τι οι νεοέλληνες.

Ο Αριστοτέλης, στο έργο του «*Ηθικά Νικομάχεια*» ορίζει ότι η αρετή είναι η αξία ενός ολοκληρωμένου πράγματος και η σχέση ανάμεσα στην αξία ενός πράγματος και στον εκ φύσεως προορισμό του. Το άριστο έργο κατά τον αρχαίο Έλληνα φιλόσοφο είναι εκείνο στο οποίο δεν μπορεί κάποιος να αφαιρέσει ούτε να προσθέσει κάτι, γιατί έτσι διαταράσσεται η ισορροπία του. Ειδικότερα, για την ανθρώπινη συμπεριφορά, τονίζει ότι η έννοια της ηθικής αρετής έγκειται στην έννοια της μεσότητας. Υποστηρίζει ότι η ηθική αρετή μπορεί από τη μία να συνδέεται με τα πάθη και τις πράξεις του καθενός στα οποία ενδέχε-

Άγαλμα του Αριστοτέλη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ται κανείς να διακρίνει την υπερβολή και την έλλειψη, από την άλλη όμως προκύπτει από τη μεσότητα των παθών και των πράξεων και για αυτό δεν επιδέχεται υπερβολή και έλλειψη, καθώς κάτι τέτοιο θα αναιρούσε την ουσία της. Κοντολογίς, η αρετή είναι το κέντρο ανάμεσα στα δύο άκρα, της υπερβολής και της έλλειψης.

Εύλογα θα αναρωτηθεί κανείς τι σχέση έχουν όλα αυτά με τους μακρινούς Βίκινγκς και την μελωδική γλώσσα τους. Οι Σουηδοί, έχουν στο λεξιλόγιό τους μία λέξη που συμπυκνώνει το νόημα της αριστοτελικής σκέψης, το επίρρημα «*lagom*». Πρόκειται για μία λέξη που εκφράζει την αρχαιοελληνική αντίληψη περί μέτρου αντικατοπτρίζοντας ταυτόχρονα τον σουηδικό ψυχισμό σε όλες του τις εκφάνσεις. Η μετάφρασή της σε άλλες γλώσσες με τρόπο που να

ανταποκρίνεται ακριβώς στη σημασία της δεν είναι πάντα εύκολη. Μάλιστα, παρόλο που το νόημά της είναι αρκετά οικείο στους Έλληνες, δεν είναι πολύ εύκολο να βρεθεί μία αντίστοιχη λέξη στα Ελληνικά. Αποδίδεται, συνήθως, στη νέα ελληνική με τις ερμηνείες «αρκετά», «ικανοποιητικά» ή και περιφραστικά με τις εκφράσεις «όσο πρέπει», «όσο χρειάζεται». Η ετυμολόγησή της χάνεται στους αιώνες, στην εποχή των Βίκινγκς. Πιθανώς να προέρχεται από έναν αρχαϊκό τύπο της λέξης «lag», (=νόμος) στη δοτική πτώση, υποδηλώνοντας την κοινή αίσθηση δικαίου, τον άγραφo ηθικό κώδικα. Μια άλλη ερμηνεία είναι να προέρχεται από σύντμηση της φράσης «laget om (=γύρω από την ομάδα). Στις συνεσιάζσεις τους οι Βίκινγκς έπιναν υδρόμελο από ένα κοινό κέρας. Έτσι, χρησιμοποιούσαν αυτή τη φράση, ώστε να φτάσει το κρασί και να πιούν όλοι οι συνδαιτημόνες την ίδια ποσότητα. Καθώς η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, η λέξη επέζησε μέσα στο χρόνο και έχει πλέον αποκτήσει διαφορετική σημασία. Αντιπροσωπεύει για τους Σουηδούς την αίσθηση της ισορροπίας και αποτυπώνει τα ιδεώδη της ισότητας και της δικαιοσύνης, που αποτελούν τη βάση της κοσμοθεωρίας τους, και χρησιμοποιείται σε όλες τα εκδηλώσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου βίου. Για τη διάθεσή μας (Jag mår lagom = Αισθάνομαι αρκετά καλά), για τον καιρό (Vädret är lagom = Ο καιρός είναι αρκετά κα-

λός), για περιγραφές (Han är lagom hög = Είναι όσο πρέπει ψηλός.), για καθημερινές συνήθειες (Kaffet är lagom starkt = Ο καφές όσο χρειάζεται δυνατός), ακόμα και για έκφραση ειρωνείας ή και για επίπληξη (Du, skryt lagom! = Ε, εσύ σταμάτα να κοκορεύεσαι.). Μπορεί να έχει αμέτρητες χρήσεις ανάλογα με το άτομο στο οποίο απευθύνεται κάποιος και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες λέγεται. Είναι αυτό ακριβώς που ο Αριστοτέλης αναφέρει χαρακτηριστικά για τα συναισθήματα και τις πράξεις του ανθρώπου:

[... να αισθανθεί κανείς όλα αυτά τη στιγμή που πρέπει, σε σχέση με τα πράγματα και τους ανθρώπους που πρέπει, για τον λόγο και με τον τρόπο που πρέπει αυτό είναι το μέσον και το άριστον -πράγμα που έχει βέβαια άμεση σχέση με την αρετή] (Ηθικά Νικομάχεια, Β 6, 12)

Η μεσότητα λοιπόν βρίσκεται στον πυρήνα της αριστοτελικής φιλοσοφίας. Η αποφυγή των άκρων και η υιοθέτηση του μέσου οδηγεί στο «εὖ ζῆν», που αποτελεί την πεμπουσία και της σουηδικής σκέψης. Κι επειδή, όπως λέει ο Αριστοτέλης, η ηθική τελείωση του ανθρώπου επιτυγχάνεται στο πλαίσιο μιας πολιτικά οργανωμένης κοινωνίας, η ευδαιμονία του ατόμου είναι προϋπόθεση για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ευημερία του συνόλου. Η Σουηδία και οι κάτοικοί της μάλλον έχουν να επιδείξουν αξιοθαύμαστα αποτελέσματα ως προς αυτό.

Σουηδική Γραμματική στα ελληνικά

Ένα πλήρες εγχειρίδιο της σουηδικής γραμματικής

- ✓ Μεθοδοποιεί και κωδικοποιεί όλα όσα λείπουν από αντίστοιχα βιβλία!
- ✓ Όλοι οι κανόνες της Σουηδικής Γραμματικής!
- ✓ Στοιχεία του συντακτικού της Σουηδικής Γλώσσας!
- ✓ Καλύπτει όλα τα επίπεδα Α1-Γ2!

ΣΥΝΤΟΜΑ θα κυκλοφορήσει ο πρώτος τόμος της σειράς ασκήσεων σουηδικής γραμματικής!

- 120 σελίδες αποκλειστικά με ασκήσεις!
- καλύπτει τα επίπεδα Α1-Α2 του Ευρωπαϊκού Κοινού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες!

Ξανθίππη Μαγγίνα - Φιλολόγος Ελληνικής- Μεταφράστρια/ Υπ. Δρ. Βυζαντινής Φιλολογίας ΕΚΠΑ

Η σημασία της διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο και στα σχολεία του εξωτερικού

Η φιλέλλην Ζακλίν ντε Ρομιγί, είχε υποστηρίξει πως «Όλος ο κόσμος πρέπει να μάθει Ελληνικά, επειδή η ελληνική γλώσσα μάς βοηθά πρώτα απ' όλα να καταλάβουμε τη δική μας γλώσσα». Ο σύγχρονος κόσμος αποφάσισε να ενστερνιστεί την άποψη της Γαλλίδας κλασικής φιλόλογου, εντάσσοντας, και αυξάνοντας σταδιακά τις ώρες, στην διδασκαλία της αρχαίας, αλλά και της νέας ελληνικής γλώσσας στα εκπαιδευτικά προγράμματα των χωρών. Αντίθετα, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επέλεξε τη μείωση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών εγείροντας ποικίλες αντιδράσεις.

Ποια είναι όμως η σημασία της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής τόσο στα ελληνικά σχολεία όσο και στα σχολεία του εξωτερικού; Αναφορικά με την Ελλάδα, αρχικώς, η επαφή των εφήβων με την αρχαία ελληνική γλώσσα τούς βοηθά να εξοικειωθούν με την εθνική τους ταυτότητα, να αντιληφθούν την παράδοση και να ανακαλύψουν τις ρίζες τους. Καθίσταται αδύνατη η πρόοδος ενός λαού και η πορεία προδι-αγράφεται δυσοίωνη, αν δεν γνωρίζει το παρελθόν του. Επίσης, οι μαθητές του ελληνικού σχολείου δι-αμαρτύρονται τακτικά, πως οι έννοιες και οι λέξεις που πολλές φορές άτομα μεγαλύτερης ηλικίας χρησιμοποιούν είναι ακατανόητες, ενώ τα γραπτά των μαθητών βρίθουν ορθογραφικών λαθών. Επομένως, η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής θα βοηθήσει τους μαθητές, ιδίως μέσω των ετυμολογικών ασκήσεων, να δεχθούν την άποψη του Εμμανουήλ Κριαρά: «Η ορθογραφία της γλώσσας μας, όπως η ορθογραφία και άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών, είναι ιστορική, θα το λέγαμε αλλιώς “ετυμολογική” και σε σπάνιες περιπτώσεις “φωνητική”»¹. Δηλαδή, πως στην ελληνι-

κή ορθογραφία δεν γράφουμε απλώς ό,τι ακούμε, αλλά το εκάστοτε γράμμα- κυρίως φωνήεντα, αλλά και σύμφωνα- που θα χρησιμοποιήσουμε στη γραπτή απόδοση της λέξης έχουν ως αποτέλεσμα τη συγκεκριμένη σημασία της λέξης. Επί παραδείγματι, η σημασία της λέξεως /limos/ διαφοροποιείται αν γράψω «λοιμός» (=ονομασία κάθε επιδημίας που προέρχεται από γνωστή ή άγνωστη μολυσματική ασθένεια και συνήθως είναι θανατηφόρα) και αν γράψω «λιμός» (=πολύ μεγάλη πείνα που οφείλεται σε έλλειψη τροφίμων σε μία περιοχή). Μαθαίνοντας επομένως την ετυμολογία, μαθαίνουμε και την ορθογραφία. Σαφώς, οι παραπάνω λόγοι απαιτούν και ανάλογη αντιμετώπιση από τους εκπαιδευτικούς και τους αρμοδίους του εκπαιδευτικού συστήματος.

Στην περίπτωση των σχολείων του εξωτερικού (όχι ελληνικών σχολείων της διασποράς) η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής ολοένα και περισσότερο κατακτά έδαφος. Οι Ευρωπαίοι - και όχι μόνο- διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά ήδη από το Δημοτικό. Σήμερα σε 30 χώρες της Ευρώπης διδάσκονται τα Αρχαία Ελληνικά, με την Ιταλία να κατέχει την πρώτη θέση στην εκμάθηση Αρχαίων Ελληνικών. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Κ. Καρκανιάς², στην Ιταλία τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται σε 783 κλασικά λύκεια σε όλη τη χώρα, και στις πέντε τάξεις, περίπου 5 ώρες την εβδομάδα. Ενώ, και σύμφωνα με δηλώσεις της Υπουργού Παιδείας της Γαλλίας, Νατζά Βαλώ- Μπελκασέμ, το 92% των σχολείων, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρυθμιστικής πολιτικής, επέλεξε τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Όπως αναφέρεται και σε επίσημο έγγραφο του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, στις 23/6/2015, τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται στα σχολεία των ακολούθων χωρών: ως υποχρεωτικό μάθημα σε 208 κλασικά λύκεια της Γερμανίας, σε 3 κλασικά λύκεια της Πολωνίας, ως προαιρετικό μάθημα στα σχολεία της Μεγάλης Βρετανίας, σε 10 σχολεία της Δανίας, ως μάθημα επιλογής στο Βέλγιο, στην Ισπανία και στην Γαλλία, στην Ουκρανία, ως υποχρεωτικό μάθημα στην Κροατία σε 6 δημοτικά σχολεία και 12 λύκεια, αλλά και σε πολλά άλλα σχολεία αλλά και πανεπιστημιακά ιδρύματα.

1 Δ. Αγγελίδης, «Ανορθογραφία ή όταν το «ε» στο ταξίδι σε ζαλίζει», Έφιλον Ελευθεροτυπίας. <http://lexilogia.gr/forum/showthread.php>

2 http://www.enikonomia.gr/timeliness/140134_se-30-evropaikes-chores-didaskontai-archaia-ellinika-sta-dimosia.html

Σε κάθε περίπτωση, διαπιστώνουμε πως η εκμάθηση των Αρχαίων Ελληνικών συνιστά μείζονος σημασίας ζήτημα για τους ξένους, οι οποίοι με διθυραμβικά σχόλια και σεβασμό αναφέρονται στην αίγλη και στην προσφορά της ελληνικής αρχαιότητας. Αρχικώς, η σημασία έγκειται στη δυνατότητα που προσφέρει η αρχαία ελληνική γλώσσα για την ουσιαστικότερη γνώση της αρχής και της παράδοσης του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Επίσης, τα αρχαιοελληνικά λογοτεχνικά είδη αποτέλεσαν τα πρότυπα με βάση τα οποία αναπτύχθηκε στη συνέχεια η ευρωπαϊκή λογοτεχνία, όπως αναφέρει ο καθηγητής Ι. Καζάζης³. Ας μην λησμονήσουμε και ένα εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο. Πως η ελληνική γλώσσα γονιμοποίησε το διεθνή λόγο. Πλήθος ξένων λέξεων εδράζονται στην ελληνική γλώσσα. Με αυτό τον τρόπο οι ξένοι μαθητές εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και αντιλαμβάνονται

καλύτερα λέξεις της μητρικής τους γλώσσας. Αναμφισβήτητα, μελετώντας κάποιος την αρχαία ελληνική φιλοσοφία, ειδικά από το πρωτότυπο κείμενο, έρχεται σε επαφή με έννοιες όπως της δημοκρατίας, ελευθερίας, ανθρωπισμού, οι οποίες δεν έχασαν ποτέ τη σημασία τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατανοεί επομένως σαφέστερα και εναργέστερα τη συνέχεια των όρων μέσα στο ιστορικό γίνεσθαι, και την επιτακτική ανάγκη για τη διαφύλαξή τους. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, που ο κόσμος διέρχεται από μία παγκόσμια κρίση, ανθρωπιστική αρχικώς και κατ' επέκταση οικονομική, διαφαίνεται αδήριτη η ανάγκη να σταθούμε θεματοφύλακες του αρχαίου ελληνικού λόγου και πνεύματος, διαφυλάσσοντας την πολιτιστική κληρονομιά. Να προσεγγίσουμε, να ερμηνεύσουμε και να υιοθετήσουμε τις απόψεις των προγόνων μέσα από τα κείμενα των αρχαίων ελλήνων δημιουργών. Και για την προσπάθεια αυτή δεν υπάρχει καταλληλότερος φορέας πλην της παιδείας. Άλλωστε, όπως είπε και ο Λέων Τολστόι: «Χωρίς ελληνομάθεια, δεν υπάρχει παιδεία».

³ Ι. Καζάζης, *Η αξία των Αρχαίων Ελληνικών και η διδασκαλία του στην σχολική εκπαίδευση, (I) Αξία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας* (http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/analytika_programmata/archeio_archaia_elliniki_glossa_grammateia.pdf)

Μαρούσα Παυλή - Καθηγήτρια αγγλικής γλώσσας
M.A Applied and TESOL/ Πανεπιστήμιο Leicester

Διδασκαλία Αγγλικών σε ενήλικες

Στο άρθρο αυτό θα αναφερθούμε στους λόγους για τους οποίους ενήλικες αποφασίζουν να μάθουν Αγγλικά και τα βασικά χαρακτηριστικά τους, καθώς και πώς οι δύο αυτές παράμετροι επηρεάζουν τους ρόλους καθηγητή και σπουδαστή.

Οι λόγοι εκμάθησης Αγγλικών

Οι ενήλικες μαθαίνουν Αγγλικά για τρεις βασικούς λόγους, συνήθως: επαγγελματικούς, εκπαιδευτικούς και λόγους προσωπικού ενδιαφέροντος.

Οι επαγγελματικοί λόγοι αφορούν στην αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό, ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης στην Ελλάδα ή χρήση της γλώσσας για επαγγελματικά ζητήματα. Οι επαγγελματίες χρειάζονται ένα υψηλό επίπεδο χειρισμού της γλώσσας και κάποιες εξειδικευμένες γνώσεις για χρήση στον επαγγελματικό χώρο ή και σε κοινωνικές εκδηλώσεις που συνδέονται με αυτόν.

Οι εκπαιδευτικοί λόγοι αφορούν σπουδές σε αγγλόφωνα προγράμματα σε Ελλάδα και εξωτερικό. Για αυτό, απαιτείται ένα ικανοποιητικό επίπεδο γενικών Αγγλικών καθώς και ακαδημαϊκά Αγγλικά για να ανταπεξέλθουν στις φοιτητικές υποχρεώσεις τους, όπως παρακολούθηση μαθημάτων, εκπόνηση γραπτών εργασιών και παρουσιάσεις, εξετάσεις εξαμήνου, αναζήτηση πηγών στην βιβλιοθήκη. Τέλος, πολλοί ενήλικες μαθαίνουν Αγγλικά για να επικοινωνούν σε ένα διεθνές περιβάλλον, όπως όταν ταξιδεύουν στο εξωτερικό ή χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Χρειάζονται γενικά Αγγλικά, καθώς και εξειδικευμένα Αγγλικά για να ανταπεξέλθουν στις καταστάσεις στις οποίες θα βρεθούν.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι κάθε ενήλικας έχει συγκεκριμένες, ατομικές και γλωσσικές ανάγκες. Αυτή η μοναδικότητα, καθώς και τα χαρακτηριστικά των ενήλικων, επηρεάζουν τη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης καθώς και τους ρόλους καθηγητή

και σπουδαστή. Τρία από τα βασικά χαρακτηριστικά ενήλικων και η επίδρασή τους παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Τα χαρακτηριστικά των ενήλικων

Τα χαρακτηριστικά των ενήλικων που αναφέρονται εδώ είναι: η προηγούμενη γνώση της γλώσσας και εμπειρίες μάθησης, η ηλικία και ο σαφής σκοπός της εκμάθησης της γλώσσας.

Οι περισσότεροι ενήλικες έχουν ήδη εμπειρία με τη γλώσσα και με τη διαδικασία μάθησης. Αυτό, κάνει ευκολότερη την κατανόηση πολλών εννοιών και γλωσσικών στοιχείων (π.χ. γραμματικών) και πιο οικεία την όλη διαδικασία. Αυτή η εμπειρία, βέβαια, μπορεί να αποτελεί και μειονέκτημα, γιατί οι σπουδαστές έχουν συχνά εσφαλμένες απόψεις για τη διαδικασία της μάθησης ή δυσάρεστες εμπειρίες που συχνά δυσκολεύουν τη δεκτικότητά σε νέες μεθόδους, προσεγγίσεις, τρόπους.

Η ηλικία τους συνδέεται με πλήθος εμπειριών ζωής που μπορεί να εμπλουτίσουν και να διευκολύνουν τη διαδικασία μάθησης μέσω ανταλλαγής απόψεων με τον καθηγητή και άλλους σπουδαστές.

Οι ενήλικοι σπουδαστές έχουν συχνά μια πολύ ξεκάθαρη εικόνα του τι θέλουν να επιτύχουν και τι ανάγκες έχουν. Αυτό, μπορεί να επιδράσει θετικά στην όλη διαδικασία και να οδηγήσει σε πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Οι ρόλοι σπουδαστή και καθηγητή

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά των ενήλικων επηρεάζουν τους ρόλους καθηγητή και σπουδαστή. Η γλωσσική εμπειρία των ενήλικων και οι εμπειρίες ζωής τους, η ηλικία τους, καθώς και η σαφήνεια των στόχων τους μπορούν να προσφέρουν αυτονομία στον σπουδαστή και μεγάλη συμμετοχή στη διαμόρφωση των μαθημάτων.

Οι ενήλικες μπορούν, και πρέπει, να έχουν ένα μεγάλο μερίδιο ευθύνης του τί μαθαίνουν και πώς. Είναι απαραίτητο να αναλύουν με τον καθηγητή τις γλωσσικές και επικοινωνιακές ανάγκες τους και να σχεδιάζουν ένα πλάνο δράσης για την επίτευξη των στόχων τους. Η ύλη και το περιεχόμενο των μαθημάτων είναι συχνά αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης μετα-

ξύ καθηγητή και σπουδαστή που σχεδιάζουν μαζί τα μαθήματα. Αναθεωρήσεις, αλλαγές μικρές και μεγάλες και νέοι στόχοι είναι όλα μέρος της διαδικασίας. Όπως είναι σαφές, ο σπουδαστής υιοθετεί ένα πιο δυναμικό ρόλο τον οποίο δεν είναι σε θέση απαραίτητα να αναλάβει κάποιος ή ίσως θεωρεί ότι όλο αυτό είναι αποκλειστική ευθύνη του καθηγητή.

Ο ρόλος σπουδαστή και καθηγητή στην διαδικασία αυτή και η σχέση μεταξύ των δύο αποτελεί συχνά μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένας καθηγητής. Υπάρχουν, όμως, τρόποι χειρισμού αυτών των προκλήσεων.

Αν σας ενδιαφέρει η διδασκαλία ενηλίκων, θα πρέπει να ξέρετε ότι μπορεί να είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία που προσφέρει μεγάλη ικανοποίηση. Είναι σημαντικό να αξιοποιήσετε τις εμπειρίες των ενηλίκων σπουδαστών σας για να αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη. Όμως, παράλληλα, είναι απαραίτητο να τους δώσετε το μήνυμα ότι είστε επαγγελματίες, έτοιμοι να τους βοηθήσετε να πετύχουν τους στόχους τους με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο που ενδεχομένως να μην είναι αυτός που εκείνοι νομίζουν. Αν καταφέρετε να κερδίσετε την εμπιστοσύνη τους, θα έχετε τον σεβασμό τους και την θετική τους στάση στην προσπάθεια και των δυο σας.

Resources consulted:

Cook Vivian (2001) *Second Language Learning and Teaching* (3rd ed.) London: Arnold

Carol Gray & John Klapper (2003) Key aspects of Teaching and Learning in languages. In Fry Steve Ketteridge & Stephanie Marshall (eds.) *A handbook for Teaching and Learning in Higher Education* (2nd ed.) Kogan Page Limited, Heather, 344 - 365.

Knowles M. S. (1973) *The adult learner: a neglected species*. Houston. TX: Gulf

Mckay, H. & Tom, A (2000) *Teaching adult second language learners*. New York: Cambridge University Press

Nunan David (1988) *The learner-centred Curriculum*. Cambridge: Cambridge University Press:

Richards Jack (2001) *Curriculum development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press

Richards Jack & Willy Renandya (2002) (eds.) *Methodology in Language Teaching: An anthology of Current Practice*.

New York: Cambridge University Press.

www.tesol.org/books/bk_CP_AdultLL_615 Adult Language Learners: An Overview [accessed on 11th May 2014]

www.cal.org/caela/esl_resources/digests/beginQA.html Beginning to work with Adult English Language Learners: Some considerations [accessed on 10th May 2014]

Dario Estrada - Καθηγητής Ισπανικής γλώσσας και Πολιτισμού

Η ξένη γλώσσα ως σχέση

Κυριολεκτούσε -όσο μπορεί να κυριολεκτεί κανείς σε αυτά τα θέματα- ο σοφός που είπε ότι ένας άνθρωπος έχει τόσες ψυχές όσες γλώσσες μιλάει. Προφανώς, το ζήτημα δεν είναι ως συνήθως ποσοτικό αλλά ποιοτικό. Καθώς εμβαθύνει κανείς στη γνώση μιας ξένης γλώσσας, παρατηρεί πως διευρύνονται ανάλογα και τα όρια όχι μόνο της σκέψης του, αλλά και του συναισθηματικού φάσματος των βιωμάτων του. Η γλώσσα αυτή ταυτίζεται, τρόπον τινά, με τους καινούργιους ανθρώπους που γνωρίζει μέσω αυτής (συμμαθητές, φίλους, συνεργάτες, δασκάλους), με τις καταστάσεις στις οποίες τη χρησιμοποιεί ως εργαλείο επικοινωνίας και, καλώς εχόντων των πραγμάτων, με τα έργα που μπορεί να του τύχει να προσεγγίσει σε αυτήν τη γλώσσα, όπως βιβλία, ταινίες και λοιπά, εκ των οποίων δεν είναι σπάνιο κάποια να αποτελέσουν σημεία αναφοράς στη ζωή του.

Αυτό συμβαίνει γιατί, αν μη τι άλλο, ο άνθρωπος χαρακτηρίζεται από τη ροπή του να σχετίζεται, όχι μόνο με τους ομοίους τους, αλλά και με τόπους και αντικείμενα και, αυτός ο συσχετισμός γίνεται κατά κύριο λόγο γλωσσικά. Άρα, κάτι ξέρουν όσοι λένε ότι ο πιο γρήγορος και αποτελεσματικός τρόπος να μάθει κανείς μια γλώσσα είναι να βρει έναν έρωτα που να τη μιλάει! Η εμπειρία δείχνει πως η σχέση μεταξύ συναισθηματικής αξίας που αποδίδουμε σε μια γλώσσα και της δυσκολίας που συναντάμε στην αφομοίωσή της είναι αντιστρόφως ανάλογη· όσο περισσότερο την αγαπάμε -και ό,τι αυτή αντιπροσωπεύει-, τόσο μικραίνει ο κόπος που απαιτεί η εκμάθησή της, ώσπου να φτάσει σε σημείο να μας γίνει πραγματικά περίπατος.

Για να το πούμε αλλιώς· στο στοίχημα που βάζουμε όταν αποφασίζουμε να δούμε κατά πρόσωπο τη γλώσσα που μαθαίνουμε, ταξιδεύοντας στη χώρα ή σε μία από τις χώρες που μιλιέται και γνωρίζοντας τους ανθρώπους και τον πολιτισμό της, βγαίνουμε πάντα νικητές. Πρώτο και σημαντικότερο, γιατί αυτή

η επαφή είναι εξ ορισμού κερδοφόρα -τα αγαθά που προσφέρει αναφέρθηκαν προηγουμένως: διεύρυνση της σκέψης, βιωματικός πλούτος-, και δεύτερον γιατί, σε πρακτικό επίπεδο, αυτή η έξυπνη κίνηση μας βάζει αμέσως στη λωρίδα ταχείας κυκλοφορίας της εκμάθησης, από τη στιγμή που αποφασίσουμε να δώσουμε σε αυτή τη γλώσσα ένα σημαντικό ρόλο στη ζωή μας, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Αυτός είναι και ο λόγος που η χώρα στην οποία μιλιέται μια γλώσσα είναι, μετά από το χώρο στον οποίο είμαστε με τον αλλόγλωσσο αγαπημένο ή την αγαπημένη μας, το δεύτερο καλύτερο μέρος για να πραγματοποιήσει κανείς αυτό το ποιοτικό άλμα στην εμβαθύνση της γνώσης της.

Αυτό ακριβώς φροντίζει το Κέντρο Ξένων Γλωσσών PERUGIA το οποίο προσφέρει στο ελληνικό κοινό προγράμματα θερινών εκπαιδευτικών ταξιδιών στην Τουρκία και, από φέτος, στην Ισπανία!

Για πληροφορίες για τα θερινά εκπαιδευτικά ταξίδια, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα: www.perugia.edu.gr

Olgica Andrić - Καθηγήτρια Ιταλικής γλώσσας και Πολιτισμού

Πώς οι ξένες γλώσσες μπορούν να σώσουν ζωές

Η «Καρδιά του Μεταφραστή» αποτελεί ένα σύνδεσμο επαγγελματιών μεταφραστών και καθηγητών ξένων γλωσσών, μέλη του οποίου τα τελευταία τρία χρόνια έχουν μεταφράσει δωρεάν πάνω από 8.000 σελίδες ιατρικών δικαιολογητικών για Σέρβους πολίτες, καθώς και για πολίτες της Βοσνίας, του Μαυροβουνίου, της Κροατίας, με σκοπό την αρωγή στη διαδικασία θεραπείας των ασθενών.

«Σε περίπτωση που δεν είμαστε σε θέση να κάνουμε δωρεά χρηματικού ποσού, μπορούμε να κάνουμε δωρεά υπό μορφή μετάφρασης, και μέχρι στιγμής έχουμε κατ' αυτό τον τρόπο εξοικονομήσει περίπου 120.000 ευρώ για όλους αυτούς τους ανθρώπους»- δηλώνει η Olgica Andrić, καθηγήτρια Ιταλικών και ορκωτή μεταφράστρια Ιταλικών και Πορτογαλικών, η οποία πήρε τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία στις αρχές του 2014. Στο «Novi Sad, την πόλη στην οποία μένω υπάρχει μεγάλη ζήτηση για τέτοιες μεταφράσεις. Ανάμεσα σ' αυτούς συχνά βρίσκονται και οι γονείς άρρωστων παιδιών ή ενήλικες οι οποίοι στη χώρα μας δεν μπορούν να λάβουν την κατάλληλη θεραπεία. Τέτοιες μεταφράσεις πραγματοποιούσα ανέκαθεν δωρεάν. Ευτυχώς, βρέθηκαν ανάμεσα στους συναδέλφους μου και αρκετοί ομοϊδεάτες, με αποτέλεσμα η ιδέα να έχει διευρυνθεί και πέρα από τα σύνορα της χώρας μας. Μεταφράζουμε σε 17 γλώσσες και διαθέτουμε γύρω στους 500 μεταφραστές στη βάση μας, εκ των οποίων οι 60 είναι μόνιμως ενεργοί. Αιτήσεις για μεταφράσεις δεχόμαστε σε καθημερινή βάση, ενώ στις πιο περιζήτητες γλώσσες ανήκουν τα Αγγλικά, Γερμανικά και Ιταλικά. Σε περίπτωση που οι ασθενείς χρειάζονται επίσημη μετάφραση, οι μεταφραστές μας προσφέρουν και αυτή την υπηρεσία δωρεάν».

Αυτοί οι ανθρωπιστές μεταφραστές δηλώνουν ότι σ' αυτή τη δραστηριότητα επενδύουν τις γνώσεις και τον ελεύθερο χρόνο τους, ενώ η ευγνωμοσύνη των οικογενειών που βοήθησαν είναι η πληρωμή τους.

Παρόλο που αρχικά υπήρξε δισταγμός, διότι ο κόσμος δυσκολευόταν να πιστέψει ότι τέτοιου είδους υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν, όλοι όσοι χρειάζονται βοήθεια έχουν αναγνωρίσει το σύνδεσμο ως αξιόπιστο σύμμαχο στον οποίο μπορούν να βασιστούν. Πέρα από τις δωρεάν μεταφράσεις, η «Καρδιά του Μεταφραστή» διοργανώνει και άλλες δραστηριότητες. Φέτος την άνοιξη, ολοκληρώθηκε με επιτυχία η πρωτοβουλία #100 lessons κατά την οποία οι καθηγητές προσέφεραν δωρεές χρημάτων από τα ιδιαίτερα μαθήματα για τη συνάδελφό τους τη Marija, καθηγήτρια από το Σμεντέρεβο τής Σερβίας, η οποία έχει μείνει ανάπηρη μετά από τροχαίο δυστύχημα και η μόνη ελπίδα για να μπορέσει να χρησιμοποιεί τα χέρια της στο μέλλον ήταν η θεραπεία με βλαστοκύτταρα στη Ρωσία. Όπως και για τις υπόλοιπες δραστηριότητες, τα νέα σχετικά με τα χρήματα που συλλέχτηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της πρωτοβουλίας αναρτώνταν στη σελίδα του Facebook «Καρδιά του Μεταφραστή» («Prevodilačko srce- besplatni prevodi medicinske dokumentacije»), όπως και στα κοινωνικά δίκτυα με το χάσταγκ #100lessons, με πρόσκληση σε όλους τους καθηγητές και άτομα που μπορούν να βοηθήσουν, να πάρουν μέρος σε αυτή την ανταλλαγή γνώσεων με ανθρωπιστικό σκοπό.

«Γύρω μας υπάρχουν αρκετές θλιβερές ιστορίες, για τις οποίες κυρίως μαθαίνουμε όταν εμφανίζεται ή έκκληση βοήθειας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν τουλάχιστον δέκα φορές περισσότερες παρόμοιες ιστορίες. Κάνουμε προσπάθεια να βοηθήσουμε αυτούς τους ανθρώπους έστω και λίγο και θα συνεχίσουμε να το κάνουμε ενώ θα υπάρχει τέτοια ανάγκη, δηλ. Μέχρι που αυτοί οι ασθενείς θα μπορέσουν να λάβουν την κατάλληλη θεραπεία στις δικές τους χώρες, με έξοδα του κράτους. Μέχρι τότε συνεχίζουμε την αποστολή μας γιατί, όποιος θέλει να βοηθήσει τον άλλον θα βρει και τον τρόπο να το κάνει».

Το mail επικοινωνίας με τον σύνδεσμο «Καρδιά του μεταφραστή» είναι: prevodilacko.srce@gmail.com, ενώ αν είστε καθηγητής ή μεταφραστής και θέλετε να γίνετε μέλος του ανθρωπιστικού αυτού συνδέσμου, επικοινωνήστε μαζί μας διότι κάποιος μπορεί να χρειάζεται το γλωσσικό συνδυασμό σας.

Κυκλοφορία επόμενου τεύχους,
Σεπτέμβριος 2017

Perugia Publishers
Solonos 116 & Londou 8
10681 Athens
Tel. +30 210 3300073
e-mal: info@perugiapubl.gr
www.perugiapubl.gr

